

14.07.2016

Бюро Президії НААН. Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень

13 липня 2016 р. відбулося засідання Бюро Президії Національної академії аграрних наук України з питання: «Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень» (присвячене 100-й річниці заснування Дослідної станції лікарських рослин Інституту агроекології і природокористування НААН) ([Національна академія аграрних наук України](#)).

У роботі засідання під головуванням президента НААН, академіка Я. Гадзала взяли участь: члени НААН, члени науково-дослідних установ Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН, представники Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Ботанічного саду ім. М. М. Гришка Національної академії наук України, Корпорації «Артеріум».

У своїй доповіді академік НААН О. Фурдичко відмітив, що питання науково-методичного забезпечення розвитку селекційного і технологічного забезпечення виробництва сировини лікарських рослин є актуальним, адже у світі все більше уваги приділяють лікам рослинного походження. Частка препаратів рослинного походження як європейського, так і світового фармацевтичного ринку за різними оцінками становить 30–50 %. В останні роки на фармацевтичному ринку України відмічається стабільне щорічне зростання обсягів реалізації фітопрепаратів на 15–20 %. За оцінками міжнародних експертів потенціал фармацевтичного ринку України оцінюється до двох млрд дол. США на рік. Серед основних реалізаційних потоків більша частина (65–70 %) належить лікам вітчизняного виробництва, що обумовлено їх ефективністю і доступністю. Українські виробники розробляють аналоги імпортованих препаратів, але повністю задовольнити потреби ринку за рахунок вітчизняної продукції поки що не в змозі через відсутність стабільного ринку сировини та відносно невеликі розміри первісних інвестицій, і це незважаючи на популярний нині тренд «екологічності та натуральності», який торкається всіх сфер життя, у тому числі – лікарських засобів.

Загальними вимогами для всіх лікарських препаратів є якість, ефективність і безпека. Аналогічні вимоги поширюються як на фітопрепарати, так і на сировину, з якої вони виготовляються. Саме тому у всьому світі посилюється контроль якості сировини не лише на стадії виробництва кінцевого продукту, а й при її вирощуванні та зборі в природних умовах. Натомість вітчизняна практика засвідчує, що сировина,

яка надходить на переробку до фармацевтичних підприємств, має значні відмінності за якісними показниками, що негативно впливає на забезпечення стабільного функціонування фармацевтичної промисловості та зміцнення експортного потенціалу України на світовому ринку фітопрепаратів.

За останні п'ять років в Україні зареєстровано близько тисячі фітопрепаратів, з них 533 препарати вітчизняного виробництва, які виготовляються із сировини 130 видів лікарських рослин, 60 видів з яких вирощується для забезпечення попиту не лише фармацевтичної промисловості, а й таких галузей як харчова, лікєро-горілчана, парфумерно-косметична, тощо. Щорічно потреба фармацевтичних підприємств в лікарських травах збільшується на 20–25 %. Попит на якісну сировину лікарських рослин значно перевищує її пропозицію. Учасники ринку відзначають, що сьогодні необхідно у два рази більше сировини для поставок як на внутрішній, так і на зовнішній ринки. Вирішення організаційно-економічних проблем ринку сировини лікарських рослин дасть змогу суттєво збільшити обсяги заготівлі цієї продукції. Перспективи розвитку вітчизняного ринку лікарських рослин повинні бути пов'язані, насамперед, із забезпеченням національної безпеки держави у сфері постачання населенню лікарських препаратів рослинного походження.

На вирішені перелічених проблем зосереджено зусилля наукового колективу Дослідної станції лікарських рослин Інституту агроєкології і природокористування НААН, яка є однією з провідних наукових установ, що займається вивченням лікарських рослин, введення їх в промислову культуру, створення нових високопродуктивних сортів, розвитку їх насінництва і розсадництва. Дослідження науковців свідчать, що вирощування лікарських рослин залишається одним з найбільш трудомістких, однак рентабельність виробництва сировини лікарських рослин, ефективність використання природних ресурсів значно вищі, ніж при вирощуванні рослин таких культур як соняшник і соя. Тенденції зростання попиту на лікувальні і профілактичні препарати на основі лікарських рослин, постійне розширення асортименту вітчизняних фітопрепаратів і харчових добавок та підвищені вимоги споживачів до якості сировини лікарських рослин обумовлюють необхідність збільшення обсягів виробництва і асортименту культивованих видів лікарських рослин. Для надання цьому процесу поступального розвитку, реалізації накопиченого наукового та виробничого потенціалу країни в галузі промислового вирощування лікарських рослин та їх переробки, вирішення невиконаних раніше та сформованих нових завдань з даної проблеми,

забезпечення координації роботи з питань виробництва насіння, садивного матеріалу, розробки технологічних процесів виробництва і доробки сировини лікарських рослин і її переробки, а також для урахування соціального запиту необхідно скоординувати та поєднати взаємодію між науковими установами, аграрними та фармацевтичними підприємствами і медичними закладами...